



Van huis van de onderpastoor naar kostershuis tot dorpscafé.

De geschiedenis van dorpscafé Sint-Markoen.

De Markoen is niet meer. Vanaf de jaren '90 van de vorige eeuw tot een jaar geleden was de Markoen een begrip in de Wichelse dorpskern. Ook voor onze Verbroedering was hij de vaste stek voor de bestuurs- en redactievergaderingen. Op de maandag van septemberkermis was hij bijna een verplichte stop op onze jaarlijkse bijeenkomst. Velen hebben met lede ogen het verdwijnen ervan gezien. Maar hij werd gesloopt, het terrein wordt verkocht en er komt een nieuwbouw. In de verkoopsvoorwaarden werd opgenomen dat er op het gelijkvloers opnieuw een horeca moet komen maar mits een gemeenteraadsbesluit kan daarvan afgeweken worden als er een andere handelszaak zou komen.

Oorspronkelijk was het een deels vrijstaande woning die later volledig in de lintbebouwing langsheen de Margote werd opgenomen. Het was een lagere woning met anderhalve bouwlaag die in 1871 werd opgetrokken. Volgens de kadastragegevens werd ze het jaar nadien opgesplitst in 2 woonegelegenheden. In 1904 werd het gebouw terug samengevoegd tot één geheel en in 1912 verkreeg het zijn huidige vorm. De Markoen werd opgenomen in de Inventaris van Bouwkundig erfgoed die werd vastgesteld op 14 september 2009. (<https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/77677>) Naar behoud van bouwkundig erfgoed stelt deze inventaris niet veel voor.

Het gebouw, dat oorspronkelijk eigendom was van de kerkfabriek van Wichelen, werd gebruikt als woning voor de onderpastoor. Maar toen die laatste introk in de pastorie, betrok de koster het gebouw. De laatste Wichelse koster, Octaaf Van De Velde, woonde er tot 1965. Hij was toen al een tiental jaar met pensioen. De echtgenote van Octaaf, Alma De Nijs (1899 – 1954) baatte er een winkel in elektriciteitsbenodigdheden uit. Toen de koster de woning verliet, baatte Mathilde De Neef er, tijdens de verbouwing van haar eigen zaak, enige tijd haar winkel in gordijnen uit. Daarna stond het gebouw leeg en te verkrotten. Voor bewoning was het gebouw niet meer geschikt. Er was in die periode ook een groot gebrek aan huisvesting voor de verenigingen. Maar pastoor De Causemaecker, pastoor tussen 1945 en 1969, zag het niet zitten om het gebouw ter beschikking te stellen van de verenigingen. Met de komst van zijn opvolger, E.H. Achiel Smekens, waren er wel mogelijkheden.

Voor de jeugdbewegingen zaten her en der. De VKAJ, de kajotsters, hadden hun lokaal in de vroegere opslagplaatsen van Leon Colle die gelegen waren tussen het café van Sylvain Grysolle en de woning van notaris Roosens. Die stallingen werden verkocht en de VKAJ stond op straat. De KAJ gebruikte een lokaal op Krabbegem achter de woning van Frans Derde. De Super JKA, werking voor 12/14 jarigen, hadden onderdak in de koestal achter de beenhouwerij van August De Maesschalck op de Margote. Op die plaats zag ook de Chiro het levenslicht. Maar uiteindelijk konden zij terecht in het leegstaande pand. De VKAJ kreeg er twee lokaaltjes toegewezen op de eerste verdieping. Het was een gezellig lokaaltje met rieten zeteltjes en gordijntjes. De Landelijke Jeugd en de KAJ hadden er ook een ruimte. De Roodkapjes huisden op de zolder. Later kreeg de Chiro er eveneens een lokaal, het stalletje achteraan waar later de biervoorraad van het café stond. Deze ruimte kreeg de naam van Kabinet.

Ook andere verenigingen uit het christelijke verenigingsleven maakten gebruik van het gebouw om er hun vergaderingen te houden. De gemeenschappelijke ruimte op het gelijkvloers werd daarvoor gebruikt. Ondanks de slechte toestand van het gebouw was het toch een oplossing voor hen. De kachel in de grote ruimte op het gelijkvloers was moeilijk aan de praat te krijgen, in het keukentje achteraan was het behelpen, de toiletten waren ondermaats, enz... enz.. Tijdens een middagmaal met de berenstoet namen de afwassers van pure miserie de afwas mee naar huis. Maar toch, met veel enthousiasme lukte het.

Vanaf 1970 organiseerden de KAJ en de VKAJ er met septemberkermis zelfs een kermiscafé. KAJ en VKAJ hadden als nevenactiviteit ook volksdansen op hun programma staan. In 1974, naar aanleiding van de viering van 800 jaar Wichelen, ging de volksdansgroep Kludde als onafhankelijke vereniging aan de slag. Van half 1975 tot 1981 hadden zij er ook een lokaaltje dat voornamelijk diende voor opslag van materiaal. Maar vanaf 1975 organiseerden zij ook het kermiscafé in de Markoen en dat onder de naam van 'In de dolle olifant'. In september 1980 verhuisde Kludde naar 't Gevelken op Krabbegem. Jeugdhuis 't Fleus had dat gebouwtje geruild voor het leegstaande café "Onder den toren" tegenover het Gildenhuis. Vanaf 1981 hield Kludde zijn kermiscafé Krabbegem.

Maar de toestand van het gebouw verslechterde met de dag, de bouwfysische toestand ervan was dermate slecht dat een grondige renovatie noodzakelijk was. Opknappen kost centen en de eigenaar, de kerkfabriek, wou of kon er niet in investeren. De gebruikers van het gebouw, de christelijke verenigingen, wilden wel verbouwen. Het verbouwen van een pand waar men geen eigenaar van is, maakte enkele praktische en juridische stappen noodzakelijk. Door toedoen van August De Maesschalck, de toenmalige voorzitter van het ACW, werd de VZW Kristelijke Werknemersvereniging Sint Markoen opgericht. De stichtingsvergadering had plaats op 25 februari 1982. De leden van de algemene vergadering kozen de volgende beheerders: Cammerman Albert, De Maesschalck August, Demoor Gerard, Heynderickx Lutgard, Janssens Roza, Lammens Pierre, Matthijs Arthur en Van Den Abbeele Diane. De beheerders kozen als voorzitter, August De Maesschalck, als ondervoorzitter, Diane Van Den Abbeele en als penningmeester, Gerard Demoor. Op 20 mei 1982 werden de statuten in het

Belgisch Staatsblad gepubliceerd. Er werd ook een verbruiksovereenkomst gesloten met de kerkfabriek Sint-Gertrudis. Deze overeenkomst werd getekend door E.H Jan Stacino, de toenmalige pastoor, en August De Maesschalck, de voorzitter van de pas opgerichte VZW en van het ACW. Tussen 1982 en 1984 werd er door de KWB en verschillende andere vrijwilligers hard gewerkt om het gebouw volledig te vernieuwen. Een deel van de inkom werd bij de caféruimte gevoegd. Om de kosten te helpen dragen, werden er deelbewijzen verkocht die na 10 jaar terugbetaald moesten worden. Maar door hun verbondenheid met het gebouw moesten de meeste kopers hun geld niet terug hebben. In 1984 werd het gebouw plechtig geopend in aanwezigheid van minister Jan Lenssens.



De Margote met Markoen rond 1990

De vele parochiale verenigingen vonden er onderdak: KAV, KWB, VKAJ, VKSJ de leiding van de Chiro, enz. Maar daarnaast repeteerde het Sint-Gregoriuskoor er, was er de gebruikersclub van de BGJG (Gezinsbond) en werd er catechese gegeven. Ook de kledij en de attributen van de berenstoet werden er opgeslagen.

Maar er was ook ruimte voor een dorpscafé. De eerste 10 jaar werd deze herberg open gehouden door vrijwilligers en verenigingen. Dit was enkel in het weekend en bij speciale gelegenheden of als er een begrafenis was in de kerk. Van in het begin was het dorpscafé een druk bezochte ontmoetingsplaats. Een kaartje leggen op zondagmorgen, een vergadering houden, afspreken met vrienden/vriendinnen, het kon allemaal. De jong-KAV hield er een tijdlang haar vrouwen-praat-café. De dagen dat het café niet open was, konden de leden van de VZW er terecht voor het houden van hun vergaderingen. Maar het werd steeds moeilijker om vrijwilligers te vinden om het café open te houden en er werd dan ook geopteerd om met een vast team het café in de weekends uit te baten.



De Markoen in 2003, de gebouwen links waren toen al gesloopt.

Maar een politieke partij, Vlaams Belang, vond dat het gebruik van de Markoen een verdoken subsidie was aan de kerkfabriek. Om die blijvende politieke kritiek te vermijden, trachtte het gemeentebestuur, onder burgemeester John Taylor, het gebouw aan te kopen. Een eenvoudige operatie was het niet. Het koninklijk besluit van 9 juni 1999 verleende een machtiging aan de kerkfabriek om de Markoen onderhands te verkopen aan de

gemeente. De gemeenteraad keurde in zijn zitting van 20 oktober 1999 de verkoop goed. Er kwamen vanuit de oppositie wel vragen naar de kostprijs van het onderhoud.

Eens het gebouw eigendom was van de gemeente, werd er een gebruiksovereenkomst opgemaakt tussen de gemeente en de VZW Markoen. In haar zitting van 22 juni 2000 keurt de gemeenteraad deze overeenkomst goed en op 1 juli 2000 wordt deze getekend door de beide partijen. Voor de VZW Markoen tekenden August De Maesschalck en Gerard Demoor, voor de gemeente zijn het John Taylor, burgemeester, en Frans Coppens, gemeentesecretaris. Er werd een jaarlijkse vergoeding overeengekomen van één symbolische frank. Deze overeenkomst had een looptijd van 18 jaar, eindigende op 30 juni 2018.

Ondertussen rezen er ook problemen met de brandveiligheid van het gebouw. De zolder, het lokaal van de VKSJ, mocht niet langer gebruikt worden, tenzij er een noodtrap zou geplaatst worden. Dit was technisch onmogelijk omdat de trap in de tuin van de gebuur zou moeten geplaatst worden. De jeugdbeweging diende noodgedwongen te verhuizen.

Eind van de jaren 1990 werden de woningen rechts van de Markoen onteigend door de gemeente om een parking aan te leggen. De woningen werden gesloopt en op die manier kwam er ook een toegang langs de achterzijde van het café en het terras. In de afgesloten tuin onder de notelaar was het in de zomer prettig toeven.

In 2008 werd het 25-jarig bestaan van De Markoen gevierd. Bij die gelegenheid werd in het zaaltje boven een tentoonstelling opgesteld over die voorbije 25 jaar en over de Margote vroeger en in 2008.



Het feest naar aanleiding van het 25-jarig bestaan

Nadat het dorpscafé jarenlang gerund werd door vrijwilligers werd in november 2010 een huurcontract afgesloten met een uitbater. Isabelle Roegiers en Hans Van de Velde sloten een huurovereenkomst af voor 9 jaar, ingaande op 01 november 2010 en lopende tot 31 oktober 2019. Het contract werd voor de VZW Markoen ondertekend door Jan Matthijs, die August De Maesschalck als voorzitter verving, en de ondervoorzitster Diane Van Den Abbeele. De Markoen was nu alle dagen geopend, behalve op maandag en dinsdag, van 's morgens vroeg tot 's avonds laat. In 2015 werd De Markoen door de lezers van het Nieuwsblad uitgeroepen tot beste café van Wichelen. Er kwamen een aantal veranderingen. De bergplaats en de muur achteraan werden afgebroken, er kwam een buitentoeg en een groot zomers terras. Het was

de ideale plek geworden om te vergaderen, af te spreken, een zondags kaartje te leggen maar vooral om elkaar te ontmoeten. Afhankelijk van het moment kon men er gelijkgestemde zielen ontmoeten. Op die manier evolueerde de Markoen naar “the place to be” in de dorpskern. In de ruime tuin werd er door de huurders een prachtig terras aangelegd waar het bij mooi weer prettig vertoeven was.

In de huurovereenkomst werd opgenomen dat de verenigingen steeds mochten gebruik maken van de vergaderzaal op de eerste verdieping mits minstens 8 dagen van tevoren te reserveren.

Op 8 juni 2018 werd de handelsovereenkomst met wederzijds akkoord vroegtijdig beëindigd. Er werd overeengekomen de huur te beëindigen op 29 juni 2018. Op 14 juni daaropvolgend werd een nieuwe handelsovereenkomst afgesloten met Vicky De Coninck. Deze overeenkomst ging in op 30 juni 2018 en liep over 9 opeenvolgende jaren tot 29 juni 2027. De verenigingen mochten nog steeds gebruik maken van de vergaderruimte op de eerste verdieping. Zo was er continuïteit in de exploitatie.

Op 30 juni 2018 liep evenwel de verbruiksovereenkomst met het gemeentebestuur af en kwam de gemeente in de plaats van de oorspronkelijke verhuurder, zijnde de VZW Sint-Markoen. Vanaf die datum trad het gemeentebestuur in de rechten en de plichten van de oorspronkelijke verhuurder.

De VZW had daardoor geen reden van bestaan meer en op 26 september 2020, tijdens de algemene vergadering, werd de VZW ontbonden. Op deze vergadering waren aanwezig: Braeckman Magda, vervangen door Maarten Cromphout, Jan Matthijs, Alfons Rasschaert en Delphine Van Lierde. Het resterend vermogen werd evenredig verdeeld over de verenigingen. Ann Matthijs werd aangesteld als vereffenaar.



Toestand januari 2022 - de sloper staat klaar.

Door het einde van de verbruiksovereenkomst werd de toekomst van de Markoen onzeker. De uitbaters, Vicky en Tom, hadden nog heel wat plannen en hoopten het café nog jaren te behouden. Maar de gemeente had andere plannen. In de gemeenteraadszitting van 24 februari 2021 wordt besloten het gebouw te verkopen. De linksaanpalende woning, de vroeger winkel van Mathilde De Neef werd gesloopt en de nieuwbouw stond een gans eind meer naar achter. Daardoor was het gebouw instabiel geworden en

moest het gestut worden. Met de aanpalende eigenaar werd een akkoord gesloten om gedurende twee jaar die schoring op zijn perceel te gedogen, maar die overeenkomst is nu afgelopen. De sloping en de verkoop van het pand waren onafwendbaar. In februari 2022 ging dit stukje lokaal, emotioneel erfgoed tegen de vlakte. De ingestelde verkoopprijs is 210.000 euro. Er is aan de verkoop een belangrijke voorwaarde verbonden: op het gelijkvloers mag er

geen woning komen maar wel een handels- of horecazaak. Maar zelfs als er een nieuwe “café” komt zal de “geest” van de Markoen niet terugkeren. Met heimwee zullen we terugdenken aan die mooie momenten die we er met z’n allen mochten beleven.



Februari 2022 - de sloping en het "naakte" terrein.

Bronnen:

1912-2012 – 100 jaar Gildenhuis Wichelen

Heem- en oudheidkundige kring Wichelen – 12^{de} jaargang, nrs 1 & 2 – “Geschiedenis van een volksdansgroep

Heem- en oudheidkundige kring Wichelen – 42^{ste} jaargang, nr. 2/2019 – “Octaaf Van De Velde, een levenslang koster”

Inventaris bouwkundig erfgoed – 2003 – ID 77677

Met dank aan voor veel informatie: Lammens Pierre, Lammens Hilde, Baeyens Willy, Matthijs Jan, De Maesschalck Johan, Matthijs Christel, De Maesschalck Daniël